

## **Rola bibliotek publicznych w środowisku lokalnym refleksje z badań w Polsce i we Francji**

### **The Role of Public Libraries in Local Environment Reflections from Research in Poland and France**

**Barbara Borowska**

#### **Abstract**

The article is the result of comparative research conducted by the author and realized in the first decade of the new century (2005-2008) among Polish and French high school students, which concerned reading and cultural interests of young people in the united Europe in different local environments. In Poland the research was conducted in public libraries, which are located in the region of Radom in rural areas and in places of Siemno, Solec on the Vistula River, and in small towns such as Lipsko, Iłża and Skaryszew and a big city Radom. In turn, in France the study was conducted in selected libraries of the Île-de-France or in Paris and in small towns such as Romainville, Savigny-sur-Orge, and Athis-Mons. The choice of these institutions resulted from respondents' statements as those frequently and eagerly visited by the youth. The survey was conducted using the method of an interview – free and by questionnaire – addressed to students and employees of public and school libraries. In total, the study included 455 high school students from Poland and 236 in France.

**Key words** Public libraries. Informative society. The functions of public libraries. Reading interests of young people. Participation in the local culture.

Biblioteki zajmują się pośrednictwem w komunikacji publicznej. Ich powinnością jest – jak twierdzi Jacek Wojciechowski „mediacja pomiędzy zasobami komunikacyjnymi także tymi z sieci (...) – a publicznością skupioną wokół biblioteki. Z tak określonej misji wynikają funkcje bibliotek: informacyjna, edukacyjna, rozrywkowa, intelektualna, estetyczna oraz substytutowa” (Wojciechowski, 2005, s. 17). Funkcje bibliotek realizowane są na różnych poziomach, czyli użytkownika indywidualnego, społeczności lokalnej i społeczności globalnej (Wanke-Szuman, 2003).

We współczesnym świecie szczególnego znaczenia nabierają zadania edukacyjne bibliotek. Mamy wszak do czynienia ze społeczeństwem uczącym się, dla którego ważne jest tworzenie możliwości rozwoju osobistego i zawodowego, podnoszenie jakości życia i pracy, unikanie zagrożeń wynikających przede wszystkim ze spychania osób nieradzących sobie w świecie informacji na społeczny margines i skazywanie na bezrobocie (Wanke-Szuman, 2003). Funkcje te w przypadku Polski pełnią zarówno biblioteki szkolne jak i publiczne, co łączy się ze wzrostem liczby uczniów i studentów mieszkających daleko od szkoły czy ośrodków akademickich i oczekujących, że ich potrzeby zaspokoi lokalna biblioteka publiczna (Wojciechowski, 2001). Bycie partnerem medialnym młodego człowieka w bibliotece jest zadaniem ogromnie trudnym, niemniej kultura informacyjna i biblioteczna powinna wychodzić dalej poza sferę korzystania z mediów i zawartych w nich informacji. Ponieważ współczesne biblioteki, zarówno publiczne jak i szkolne, są nie tylko miejscem przekazywania treści niesionych przez księgozbiór, dlatego powinny przede wszystkim kształtować u czytelnika potrzeby wiedzy poszukującej i twórczej.

Przedstawione monografie instytucji kulturalno-oświatowych wynikały przede wszystkim ze zmian zachodzących w oświacie zarówno w Polsce jak i we Francji, dlatego zwracam szczególną uwagę na znaczące role, jakie pełnią biblioteki publiczne w środowisku

lokalnym, czyli informacyjną, edukacyjną i kulturalną, oraz na skutki przeobrażeń i reorganizacji państwa polskiego – zwłaszcza procesy likwidatorskie filii i punktów bibliotecznych, które przyczyniły się do spadku czytelnictwa i udziału w kulturze szczególnie dzieci i młodzieży na wsi.

### **Biblioteki publiczne w regionie radomskim**

Znaczącą rolę w zainteresowaniach czytelniczych i kulturalnych młodzieży spełniały i pełnią nadal biblioteki publiczne, które w wyniku różnych przemian ustrojowych w Polsce i reorganizacji administracyjnych były stopniowo likwidowane i w niewielkiej ilości przetrwały, zwłaszcza na wsi, o czym wielokrotnie pisała Jadwiga Kołodziejska (Kołodziejska, 1992, 2000, 2003). Z kolei Stanisław Siekierski twierdził, że: „Istniejące od lat i powstałe w latach dziewięćdziesiątych trudności oraz niedostatki w funkcjonowaniu bibliotek publicznych nie podważają faktu, że odgrywały one pierwszoplanową rolę w zaspokajaniu i kształtowaniu potrzeb czytelniczych” (Siekierski, 2006, s. 229-230).

Na terenie prowadzonych przeze mnie badań w 2005 r. funkcjonowało 6 bibliotek publicznych i 2 pedagogiczne, które były dosyć często i chętnie odwiedzane przez licealistów, dlatego warto poświęcić im nieco więcej uwagi.

Główny księgozbiór Radomia znajdował się w Miejskiej Bibliotece Publicznej, mającej długą, sięgającą lat 20. XX w., tradycję. Jej powojenna historia rozpoczęła się w 1945 r., kiedy placówka ta przejęła zbiory wszystkich przedwojennych bibliotek radomskich (łącznie 39.000 wol., w tym cenny, bo zawierający starodruki i liczący 9000 wol., zbiór Biblioteki Sejmikowej). Ostatnio część książek została zwrócona prawowitym właścicielom (tak stało się np. z księgozbiorem biblioteki żydowskiej, który przekazano Gminie Żydowskiej w Lublinie).

Podobnie jak cała sieć bibliotek publicznych również biblioteka radomska w swej powojennej historii przechodziła reorganizacje spowodowane zmianami podziału administracyjnego kraju. I tak, w 1975 r. została utworzona Wojewódzka Biblioteka Publiczna, obejmująca swoją działalnością wszystkie placówki na terenie województwa radomskiego (235 bibliotek i 932 punkty biblioteczne), natomiast od 1999 r. ponownie mamy do czynienia z Miejską Biblioteką Publiczną. Przełomem w jej historii był także rok 1992, kiedy to w siedemdziesiątą rocznicę swej działalności biblioteka otrzymała wreszcie własny, samodzielny budynek oraz imię Józefa Andrzeja i Andrzeja Stanisława Załuskich. Ogólnie jednak lata 90. odbiły się niekorzystnie na sieci bibliotek w mieście, gdyż łącznie ubyło 6 placówek.

W 2005 r. Miejska Biblioteka Publiczna posiadała: czytelnię, wypożyczalnię, działy merytoryczne, działy obsługi oraz 14 filii na terenie miasta. Jej księgozbiór liczył 405.253 wol., a korzystało z niej 27.068 czytelników (w tym blisko 60% stanowiła młodzież ucząca się i studenci), którzy wypożyczyli 382.166 książek. W bibliotece prenumerowano 312 tytułów czasopism, prowadzono obsługę osób niepełnosprawnych, starszych i chorych (w 1984 r. we współpracy z radomskim oddziałem Polskiego Związku Niewidomych została utworzona filia gromadząca „książki mówione”, a w 2001 r. uruchomiono usługę „książka na telefon”, polegającą na dostarczaniu materiałów bibliotecznych do domów), organizowano wiele różnego rodzaju imprez kulturalnych.

Drugą znaczącą biblioteką w Radomiu, którą chętnie odwiedzają uczniowie, studenci i nauczyciele, jest – działająca od 1958 r. – Biblioteka Pedagogiczna. Także usytuowanie tej placówki zmieniało się wraz z podziałem administracyjnym kraju: w 1975 r. została ona przekształcona w Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką z 7 filiami na terenie województwa radomskiego, a w 1999 r. powróciła do swej pierwotnej nazwy, swoją działalnością

obejmując jednak nadal obszar byłego województwa radomskiego. W roku 2005 jej księgozbiór liczył 97.381 wol., korzystało z niej 5008 czytelników (głównie studentów, uczniów i nauczycieli), którzy wypożyczyli 26.021 książek. Prenumerowano 136 tytułów czasopism.

Wieloletnią tradycją kulturalno-oświatową mogą poszczycić się również biblioteki w Lipsku. W ramach Lipskiego Centrum Kultury funkcjonuje Biblioteka Publiczna, która powstała w 1946 roku. Biblioteka ta prowadzi wielokierunkową działalność kulturalno-oświatową. Zadania te realizuje poprzez wypożyczalnię dla dzieci i młodzieży oraz czytelnię ogólną i internetową. W związku z reorganizacją administracyjną państwa oraz likwidacją wielu placówek bibliotecznych w latach 90. z 4 współpracujących z nią filii, pozostała tylko jedna. W 2005 r. w bibliotece tej znajdowało się 31.177 wol., a skorzystało z niej 1300 czytelników, w tym 758 stanowiła młodzież, a 103 studenci. Wypożyczono 26.476 książek i prenumerowano 16 tytułów czasopism.

Znaczącą placówką kulturalno-oświatową w Lipsku jest również istniejąca od 1958 r. Biblioteka Pedagogiczna, która stanowi filię Biblioteki Pedagogicznej w Radomiu. Od kilku lat obok swojej podstawowej działalności prowadzi ona także szeroką działalność kulturalno-oświatową (wieczory poetyckie, spotkania autorskie, recitale, koncerty i konkursy). W „Galerii między półkami” prezentowane są prace plastyczne artystów profesjonalnych i amatorów, wystawy fotografii, eksponaty z kolekcji hobbystycznych oraz wystawy organizowane we współpracy z innymi ośrodkami kultury. Biblioteka współpracuje również z innymi lokalnymi instytucjami kultury, czyli z Lipskim Centrum Kultury, Towarzystwem Przyjaciół Ziemi Lipskiej „Powiśle”, Biblioteką Publiczną Miasta i Gminy oraz gminną rozgłośnią radiową „Twoje Radio Lipsko”. W bibliotece mieści się również redakcja lokalnego kwartalnika społeczno-kulturalnego „Życie Powiśla”. Biblioteka prenumeruje 55 tytułów czasopism. Priorytetem są pisma pedagogiczne, popularnonaukowe, społeczno-kulturalne i literackie. Z dużą pieczołowitością gromadzone są tu również czasopisma regionalne. Jej księgozbiór w 2005 r. wyniósł 21.488 woluminów, a odwiedziło ją 4222 czytelników, w tym 872 nauczycieli, 1593 studentów i 1308 uczniów, którzy wypożyczyli łącznie 9074 wol.

Znaczącą placówką oświatową może pochwalić się także Ilża, jest nią Biblioteka Publiczna, która powstała w 1947 roku i wielokrotnie zmieniała swoją siedzibę. W 1989 roku, w rocznicę siedemset pięćdziesięciolecia nadania praw miejskich Ilży, biblioteka otrzymała nowy budynek. Obecnie współpracuje ona z 7 filiami, które sprawnie funkcjonują i żadna nie została zlikwidowana. Oprócz podstawowej statutowej działalności placówka ta prowadzi ożywioną pracę kulturalno-wychowawczą. W celu popularyzacji czytelnictwa organizowane są tu różnego rodzaju konkursy, wystawy, spotkania z ciekawymi ludźmi. Biblioteka jest także źródłem wiedzy o regionie, posiada bogaty zbiór regionalnych monografii, wspomnień, dokumentów z życia społecznego oraz wycinków prasowych na temat Ilży i okolicy. W jej siedzibie organizowane są wystawy sztuki ludowej (garncarstwa, kowalstwa artystycznego, hafciarstwa oraz ekspozycje twórców nieprofesjonalnych). W 2005 r. księgozbiór biblioteki liczył 34.385 wol., a korzystało z niego 2397 czytelników (w tym 60% stanowiła młodzież ucząca się), którzy wypożyczyli 35.459 woluminów. Prenumerowano 20 tytułów czasopism.

Kolejną miejscowość, w której prowadziłam badania, to Skaryszew. Tu również znajduje się działająca od 1947 r. Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna, która obecnie posiada 3 filie na terenie gminy. W 2005 r. w bibliotece tej prenumerowano 8 tytułów czasopism, a jej księgozbiór liczył 54.239 woluminów. Z biblioteki korzystało 1804 czytelników (w tym 59% stanowiła młodzież), którzy wypożyczyli 40.205 książek.

Z kolei w Siennie Gminna Biblioteka Publiczna (założona w 1948 r.) obecnie połączona została z Gminnym Ośrodkiem Kultury i Rekreacji, który mieści się w budynku

Ochotniczej Straży Pożarnej. W bibliotece – oprócz podstawowej działalności – organizowane są różne spotkania i uroczystości, wieczory literackie, dyskusje związane z rocznicami pisarzy i poetów, a jej użytkownicy biorą udział w konkursach czytelniczych. W 2005 r. jej księgozbiór liczył 12.292 wol., prenumerowano 4 tytuły czasopism. Z placówki tej korzystało 881 czytelników, w tym uczniów 596 oraz 64 studentów. Wypożyczono 30.102 woluminy.

Gminna Biblioteka Publiczna funkcjonuje również w Solcu nad Wisłą. Ta powstała w 1947 r. placówka początkowo mieściła się w Gminnym Ośrodku Kultury, od 1989 r. zaś zajmuje 3 pomieszczenia w budynku Urzędu Gminy. Podobnie jak biblioteki prezentowane wcześniej również biblioteka solecka oprócz działalności podstawowej zajmuje się pracą kulturalno-oświatową skierowaną do mieszkańców gminy. W 2005 r. jej księgozbiór liczył 23.684 wol., a korzystało z niej 438 czytelników (z czego 71% stanowiła młodzież), którzy wypożyczyli 13.659 książek. Biblioteka ta nie prenumerowała żadnej prasy.

Z przedstawionej prezentacji dowiedzieliśmy się nie tylko, że we wszystkich miejscowościach, w których prowadzone było badanie znajdowały się biblioteki publiczne, a w dwóch również biblioteki pedagogiczne, lecz także, że placówki te posiadały bogate zbiory oraz, że często oprócz swoich zadań statutowych prowadziły działalność kulturalno-oświatową na rzecz lokalnej społeczności. Badana młodzież na ogół dobrze oceniała ich pracę. Podkreślano odpowiednie wyposażenie bibliotek w poszukiwaną literaturę oraz kompetentną, miłą i zycziwą obsługę. Należy jednak zauważyć, że proces kurczenia się sieci bibliotecznej, jaki obserwowaliśmy po 1989 r., objął także biblioteki w regionie radomskim. W Radomiu zlikwidowanych zostało 6 filii, w małych miastach, w których prowadzone było badanie, 5 filii i 4 punkty biblioteczne, a w badanych wsiach wszystkie filie. O tym destrukcyjnym zjawisku pisał m.in. S. Siekierski: „Likwidacja ponad tysiąca bibliotek i filii oraz ponad 18.600 punktów przyczyniła się ogromnie do obniżenia wskaźników czytelnictwa na wsi” (Siekierski, 2006, s. 235). Spadek użytkowników bibliotek był widoczny także w miejscowościach, w których prowadziłam badania, i dotyczył zwłaszcza wsi.

### **Biblioteki publiczne w regionie Île-de-France**

We Francji bibliotekarstwo jest nieco inaczej zorganizowane niż w Polsce. Funkcjonują tu trzy typy sieci bibliotek takie jak: biblioteki miejskie, centralne biblioteki wypożyczeń i biblioteki szkolne. Biblioteka szkolna nosi nazwę Centrum Dokumentacji i Informacji, a jej pracownicy organizują życie kulturalne szkoły: wystawy, wycieczki do muzeów, galerii, rozprawdzają bilety do kin i teatrów. Nie prowadzą natomiast lekcji bibliotecznych, ale wspomagają proces dydaktyczny szkoły. Głównym czasopismem francuskich bibliotekarzy jest dwumiesięcznik *Bulletin des Bibliothèques de France*.

Pod względem dostępności bibliotek Paryż jest z pewnością miejscem szczególnym. Na terenie jego 20 dzielnic działa bowiem 57 bibliotek publicznych (*bibliothèques municipales de prêt*), z których mogą korzystać wszyscy mieszkańcy. Jak ważny element życia kulturalnego miasta one stanowią pokazują dane statystyczne. I tak, np. w 2007 r. do bibliotek publicznych zapisanych było 330.000 osób, a ilość wypożyczeń wyniosła 12 milionów (*Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques 2007*).

Dużym powodzeniem wśród młodzieży cieszą się także: *Bibliothèque Nationale de France*, *Centre Georges Pompidou*, gdzie znajduje się *Bibliothèque Publique d'Information* oraz *Bibliothèque Sciences Po*.

Budynek *Centre Georges Pompidou* znajduje się w paryskiej dzielnicy *Beaubourg*, w którym mieści się muzeum sztuki współczesnej (*Musée National d'Art Moderne*) oraz główna biblioteka publiczna stolicy Francji (*Bibliothèque Publique d'Information*).

Bibliothèque Centre Pompidou jest otwarta dla wszystkich codziennie (oprócz wtorku), a wstęp do niej jest bezpłatny. Chętnych do skorzystania ze znajdujących się w niej zbiorów jest wielu, dlatego należy przygotować się na oczekiwanie w długich kolejkach. Biblioteka posiada 2200 miejsc siedzących oraz kilkadziesiąt komputerów (można przyjść także z własnym), na terenie Centre Pompidou istnieje możliwość dostępu do internetu. Biblioteka zawiera około 400.000 dokumentów i 360.000 woluminów ze wszystkich dziedzin nauki.

Bogata w zbiory, nowoczesna i dobrze wyposażona Bibliothèque Sciences Po zachęca do skorzystania z jej księgozbioru, który liczy ponad 650.000 woluminów, 18.000 dokumentów prasowych i 11.000 periodyków. Rocznie biblioteka wypożycza ponad 25.000 woluminów, jest czynna codziennie oprócz niedziel i świąt. Studenci innych uczelni niż Sciences Po, muszą posiadać kartę, która jest płatna.

Z kolei, Bibliothèque Nationale de France jest otwarta codziennie oprócz poniedziałku. Do Bibliothèque d'Etude (site François-Mitterrand, Haut-de-jardin) mogą zapisać się wszyscy czytelnicy powyżej 16 lat. Bibliothèque de recherche, będąca częścią Biblioteki Narodowej Francji, składa się z kolei z: bibliothèque de recherche du site François – Mitterrand, départements spécialisés des sites Richelieu-Louvois, Bibliothèque de l'Arsenal, Bibliothèque-Musée de l'Opéra oraz Maison Jean Vilar w Awinion. Aby zapisać się do czytelnicy (salle de lecture) w Bibliothèque Nationale de France trzeba mieć ukończone 18 lat i uzasadnić chęć skorzystania ze zbiorów powodami naukowymi, zawodowymi lub osobistymi. Między biblioteką publiczną a biblioteką narodową istnieje zasadnicza różnica. Pierwsza nastawiona jest służebnie wobec czytelnika, któremu udostępnia książki, wypożyczając je w czytelnicy i w wypożyczalni, natomiast Biblioteka Narodowa przede wszystkim chroni książki, archiwizując je dla przyszłych pokoleń. Sytuacja ta powoduje duże ograniczenia dla czytelników. Od roku 1996 głównym obiektem BnF jest bardzo duży kompleks zwany Site François-Mitterrand. W czterech wieżach tego budynku mieści się większość ogromnego księgozbioru. Czytelnicy dla studentów i naukowców znajdują się między wieżami w cokole otaczającym kompleks. Skomplikowany system komputerowy BnF nie jest zbyt przyjazny – szczególnie dla starszych czytelników. Podstawowym problemem jest konieczność rezerwacji – przez komputer – miejsca w czytelnicy, ponieważ bez rezerwacji miejsca nie można zamówić – również komputerowo – książek. Uzyskanie karty bibliotecznej nie jest także łatwe. Przy pierwszym kontakcie z biblioteką należy udokumentować potrzebę korzystania ze zbiorów BnF, których nie można uzyskać w innych bibliotekach Paryża lub Francji. Z kolei rolą bibliotekarza na stanowisku obsługi czytelnika (Orientation des lecteurs) jest sprawdzenie czy rzeczywiście taka sytuacja zaistniała i ewentualne udzielenie zgody na korzystanie ze zbiorów BnF. W budynku Site François-Mitterrand przechowywane są wszystkie książki drukowane, w tym również starodruki. Istnieje także dział o nazwie Réserve des Livres Rares, który gromadzi i opracowuje „książki rzadkie”, do których należą wszystkie inkunabuły oraz starodruki cenne ze względu na szatę graficzną, rzadkie wydanie, specjalnie ceną oprawę bądź też posiadające autograf autora czy rękopiśmienne notatki ważnych osób. W Réserve des Livres Rares gromadzi się, z tych samych powodów, również książki współczesne, nawet wydane w XXI wieku. Dostęp do tych zbiorów jest bardzo ograniczony i wymaga osobnego podania na piśmie, w którym należy uzasadnić potrzebę korzystania z oryginału. Najczęściej udostępniane są mikrofilmy tych cennych zbiorów.

Oprócz Site François-Mitterrand zbiory francuskiej Biblioteki Narodowej ulokowane są w miejscu o nazwie Site Richelieu, w którym znajdują się także dwie wspaniałe czytelnicy, perły architektury z połowy XIX wieku. Przy ulicy Richelieu zgromadzone zostały przede wszystkim rękopisy. Obejmują one obszar kultury zachodniej (łacińskie i średniowieczne kodeksy) oraz nowożytnie i współczesne rękopisy wielkich francuskich twórców. Biblioteka

posiada także kodeksy orientalne, greckie, hebrajskie, blisko i dalekowschodnie. W tym miejscu zgromadzone zostały również zbiory numizmatyczne, kartograficzne i ikonograficzne. Biblioteka w Arsenale (Bibliothèque de l'Arsenal), gromadzi zarówno rękopisy jak i książki drukowane. Jest częścią BnF, ale ze względu na historię tych kolekcji nie włączono jej do ogólnych zbiorów, dlatego cała pozostała w miejscu, gdzie była gromadzona od roku 1797. Z kolei zbiory dotyczące teatru i sztuki dramatycznej (plakaty, afisze, programy teatralne), dokumenty i materiały ikonograficzne (kostiumy i elementy scenografii) i archiwalne zgromadzono w Operze Paryskiej, która także stanowi część francuskiej Biblioteki Narodowej jako Bibliothèque-Musée de l'Opéra. Zdecydowana większość tych zbiorów dotyczy działalności paryskiej Opery Narodowej i Théâtre de l'Opéra-Comique. Najważniejszymi kolekcjami są partytury, nuty i interpretacje, pochodzące z dawnej Królewskiej Akademii Muzycznej utworzonej przez Ludwika XIV w roku 1671. Najmłodszym i zamiejscowym oddziałem paryskiej Biblioteki Narodowej jest Maison Jean Vilar w Awinion. Instytucję tę utworzono w 1979 roku dla ocalenia pamiątek wielkiego artysty i animatora francuskiego teatru XX wieku, który był twórcą słynnego w świecie festiwalu teatralnego w Awinionie. Placówka prowadzi wideotekę i audiotekę (archiwum dźwiękowe) oraz gromadzi dokumenty, wydawnictwa, afisze, programy, repertuary, wycinki prasowe i fotografie dotyczące festiwalu od 1947 roku. Posiada także bogate zbiory kostiumów i ich projektów oraz różnych pamiątek życia teatralnego w powojennej Francji. Osobne zbiory dotyczą postaci Vilar'a, który całe swoje życie poświęcił teatrowi. Ośrodek Maison Jean Vilar organizuje także wystawy i imprezy kulturalne. Gromadzenie zbiorów przez BnF to przede wszystkim egzemplarz obowiązkowy (depot legal). Francuskie prawo daje ten przywilej tylko Bibliotece Narodowej, dlatego nie ma większych problemów z egzekwowaniem egzemplarza, zwłaszcza, że umieszczenie książki w zbiorach BnF jest dla wydawcy nobilitacją. Francuska Biblioteka Narodowa prowadzi również szeroką działalność wydawniczą, wystawową i edukacyjną. Organizowane są sympozja, spotkania z wybitnymi pisarzami i naukowcami. Wszystkie biblioteki w Paryżu – a w szczególności BnF – podlegają antyterrorystycznej ochronie. Każdy czytelnik przechodzi przez bramkę wykrywającą metale, a bagaż sprawdzany jest przez ochronę. W niektórych bibliotekach bagaże zostawia się w szatni. Można poprosić również o specjalną przezroczystą torbę z plastiku na materiały własne.

Biblioteka publiczna znajduje się także w miejscowości Romainville, w której prowadziłam badania. Posiada ona 54.000 wol. książek i około 100 tytułów czasopism dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Z jej zbiorów można korzystać w czytelni i wypożyczalni. Obok działalności podstawowej biblioteka proponuje różne formy zajęć dla dzieci, młodzieży i dorosłych np.: głośne czytanie bajek i literatury, spotkania z autorami książek, prezentacje nowości wydawniczych, spotkania z poezją.

Bogatymi zbiorami może poszczycić się także La Bibliothèque-Médiathèque André Malraux w Savigny-sur-Orge, kolejnej miejscowości objętej moim badaniem. W 2005 r. jej księgozbiór liczył około 60.000 dokumentów (książek, czasopism, płyt CD). Placówka ta odwiedzana jest przez wszystkich mieszkańców gminy. Pełni przede wszystkim funkcję informacyjną, ale również edukacyjną i kulturalną. Organizowane są tu cykliczne spotkania z czytelnikami, akcje związane z popularyzacją czytelnictwa oraz imprezy coroczne takie jak: wystawy, koncerty, konferencje, debaty. Biblioteka współpracuje z innymi instytucjami kulturalnymi i edukacyjnymi, zwłaszcza ze szkołami.

Biblioteki publiczne we Francji cieszą się dużym powodzeniem szczególnie wśród młodzieży i studentów. W celu zainteresowania książką bibliotekarze organizują liczne wystawy, wieczory bajek, filmów dokumentalnych, wieczory autorskie, konkursy dla dzieci i młodzieży. Prezentują nowości wydawnicze oraz dyskusje na tematy istniejących

problemów społecznych. Biblioteki we Francji są także centrum rozrywki, gdzie przychodzą całe rodziny, aby miło spędzić czas.

### **Podsumowanie**

Zaprezentowane monografie pokazały, że zarówno polska jak i francuska młodzież wyrastała w otoczeniu książek. Licealiści chętnie odwiedzali biblioteki publiczne, zarówno te, które znajdowały się w ich miejscowościach, jak również w pobliskich większych aglomeracjach. Z analizy powyższych badań wyłania się stwierdzenie, że zarówno szkoły jak i biblioteki publiczne w porównaniu z innymi instytucjami oświatowymi mają najpomyślniejsze warunki edukacji czytelniczej ze względu na możliwość jej planowania, programowania i włączenia w system dydaktyczno-wychowawczy. Dlatego uważam, że biblioteki w szczególności powinny zadbać o to, aby zachęcić czytelników do korzystania z ich zbiorów, ponieważ w dobie szybkiego rozwoju cywilizacji, książka literacka coraz częściej zostaje zastąpiona przez przekaz telewizyjny i elektroniczny (internet) oraz adaptacje filmowe. Z analizy moich badań wynikało, że biblioteki – zwłaszcza w Polsce – mają do spełnienia ważną rolę, której muszą się podjąć zarówno w interesie użytkowników, jak i własnym, po to, aby móc odnaleźć się w otaczającej nas rzeczywistości i nie odbiegać od standardów bibliotek państw europejskich chociażby takich jak we Francji.

### **Bibliografia**

- BLIŃSKI, L. 2001. *Biblioteki publiczne końca XX wieku*. Warszawa: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, 2001. 339 s. ISBN 83-87629-63-4
- KOŁODZIEJSKA, J. 2003. *Drukowany świat*. Warszawa: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, 2003. 140 s. ISBN 83-89316-03-X
- KOŁODZIEJSKA, J. 1992. *Za drzwiami bibliotek*. Warszawa: Biblioteka Narodowa, 1996. 172 s. ISBN 8370091946
- KOŁODZIEJSKA, J. 2000. *Lokalność i uniwersalność bibliotek*. Warszawa: IKiCz, 2000. 155 s. ISBN 8370092829
- SIEKIERSKI, S. 2006. *Książka we współczesnej kulturze polskiej*. Pułtusk: WSH, 2006. 320 s. ISBN 83-88067-72-9
- WANKE-SZUMAN, M. Rola biblioteki publicznej w społeczności lokalnej. In: *Notes Biblioteczny*. Kraków: WBP, 2003, nr 1, s. 29-38. ISSN 1505-4977
- WOJCIECHOWSK, J. Biblioteczna wartość naddana. In: *Przegląd Biblioteczny*. Warszawa: SBP, 2005, nr 1, s. 17-29. ISSN 0033-202X
- WOJCIECHOWSKI, J. Uwagi o typologii bibliotek. In: *Biblioteka w Szkole*. Warszawa: Agencja "Sukurs", 2001, nr 5, s. 109-122. ISSN 0867-5600